HOTĂRÂREA CURŢII (Camera a treia)

13 septembrie 2007 *

În cauzele conexate C-439/05 P şi C-454/05 P,

având ca obiect două recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curţii de Justiţie, introduse la 7 şi la 16 decembrie 2005,

Land Oberösterreich, reprezentat de domnul G. Hörmanseder, în calitate de agent, asistat de F. Mittendorfer, Rechtsanwalt,

Republica Austria, reprezentată de domnul H. Dossi şi de doamna A. Hable, în calitate de agenţi, cu domiciliul ales în Luxemburg,

recurente,

cealaltă parte în proces fiind:

Comisia Comunităţilor Europene, reprezentată de domnul U. Wölker şi de doamna M. Patakia, în calitate de agenţi, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă în faţa primei instanţe,

* Limba de procedură: germana.

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii J. Klučka (raportor), J. N. Cunha Rodrigues, U. Lõhmus și A. Ó Caoimh, judecători,

avocat general: doamna E. Sharpston,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 24 ianuarie 2007,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 15 mai 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin recursurile formulate, Land Oberösterreich și Republica Austria solicită anularea Hotărârii Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene din 5 octombrie 2005, Land Oberösterreich și Austria/Comisia (T-366/03 și T-235/04, Rec., p. II-4005, denumită în continuare „hotărârea atacată"), prin care s-au respins acțiunile având ca obiect anularea Deciziei 2003/653/CE a Comisiei din 2 septembrie 2003 privind dispozițiile naționale care interzic utilizarea de organisme

modificate genetic în landul Austria Superioară în temeiul dispoziţiilor articolului 95 alineatul (5) din Tratatul CE (JO L 230, p. 34, denumită în continuare „decizia în litigiu").

Cadrul juridic

2 Tratatul de la Amsterdam, intrat în vigoare la 1 mai 1999, a modificat în mod substanţial articolul 100a din Tratatul CE şi l-a numerotat articolul 95 CE. Articolul 95 alineatele (4)-(6) prevede:

„(4) În cazul în care, după adoptarea de către Consiliu sau Comisie a unei măsuri de armonizare, un stat membru consideră necesară menţinerea dispoziţiilor de drept intern justificate de cerinţele importante prevăzute la articolul 30 sau referitoare la protecţia mediului ambiant ori a mediului de lucru, acesta adresează Comisiei o notificare, indicând motivele menţinerii acestor dispoziţii.

(5) De asemenea, fără a aduce atingere alineatului (4), în cazul în care, după adoptarea de către Consiliu sau Comisie a unei măsuri de armonizare, un stat membru consideră necesară introducerea unor dispoziţii de drept intern întemeiate pe dovezi ştiinţifice noi referitoare la protecţia mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv apărute după adoptarea măsurii de armonizare, acesta adresează Comisiei o notificare privind măsurile avute în vedere şi motivele adoptării acestora.

(6) În termen de şase luni de la notificările prevăzute la alineatele (4) şi (5), Comisia aprobă sau respinge dispoziţiile respective de drept intern, după ce a verificat dacă

acestea constituie sau nu un mijloc de discriminare arbitrară sau o restricție disimulată în comerțul dintre statele membre și dacă acestea constituie sau nu un obstacol în funcționarea pieței interne.

În lipsa unei decizii a Comisiei adoptate în acest termen, dispozițiile de drept intern prevăzute la alineatele (4) și (5) se consideră aprobate.

În cazul în care complexitatea problemei justifică acest lucru și dacă nu există niciun pericol pentru sănătatea umană, Comisia poate notifica statului membru în cauză că termenul prevăzut de prezentul alineat poate fi prorogat cu un nou termen de până la șase luni."

3 Directiva 2001/18/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 12 martie 2001 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic și de abrogare a Directivei 90/220/CEE a Consiliului (JO L 106, p. 1, Ediție specială, 15/vol. 7, p. 75) a fost adoptată în temeiul articolului 95 CE. Aceasta vizează, potrivit articolului 1, armonizarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative ale statelor membre și protejarea sănătății umane și a mediului, pe de o parte, în cazul în care se efectuează diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic (denumite în continuare „OMG-uri"), în orice alte scopuri decât introducerea pe piață în interiorul Comunității Europene, și, pe de altă parte, în cazul în care se introduc pe piață, în interiorul Comunității, OMG-uri ca produse în sine sau componente ale altor produse.

4 Directiva menționată instituie un regim de notificări și de autorizații care sunt precedate, potrivit articolului 4 alineatul (3), de o evaluare, de la caz la caz, a efectelor adverse potențiale asupra sănătății umane și asupra mediului, care se pot produce în mod direct sau indirect prin transferul de gene de la OMG-uri la alte organisme.

5 Autorizațiile acordate înainte de 17 octombrie 2002, în temeiul Directivei 90/220/CEE a Consiliului din 23 aprilie 1990 privind diseminarea deliberată în mediu a organismelor modificate genetic (JO L 117, p. 15), pentru introducerea pe piață de OMG-uri ca produse în sine sau componente ale altor produse pot fi reînnoite, înainte de 17 octombrie 2006, potrivit procedurii simplificate menționate la articolul 17 alineatele (2)-(9) din Directiva 2001/18.

Istoricul cauzei

6 La 13 martie 2003, Republica Austria a notificat Comisiei un proiect de lege al Land Oberösterreich din 2002 prin care se interzicea ingineria genetică (Oberösterreichische Gentechnik-Verbotsgesetz, denumită în continuare „măsura notificată"). Acest proiect vizează interzicerea culturii de semințe și de plante compuse din OMG-uri sau care conțin astfel de organisme, precum și interzicerea creșterii și a introducerii în mediu, în scopul vânătorii sau al pescuitului, a animalelor modificate genetic. Notificarea avea ca scop obținerea, în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE, a unei derogări de la dispozițiile Directivei 2001/18. Notificarea se baza pe un raport intitulat „Regiuni agricole fără OMG-uri: conceperea și analiza opțiunilor și a măsurilor de punere în aplicare" („GVO-freie Bewirtschaftungsgebiete: Konzeption und Analyse von Szenarien und Umsetzungsschritten"), redactat de domnul W. Müller (denumit în continuare „Raportul Müller").

7 În urma sesizării sale de către Comisie pentru a analiza caracterul probant al elementelor științifice invocate de Republica Austria, Autoritatea Europeană pentru Siguranța Alimentară (denumită în continuare „EFSA") a emis un aviz la 4 iulie 2003, în care concluzionează, în esență, că aceste elemente nu conțin nicio dovadă științifică nouă susceptibilă să justifice interzicerea OMG-urilor în Land Oberösterreich.

8 În aceste circumstanțe, Comisia a adoptat decizia în litigiu. Potrivit acesteia din urmă, Republica Austria nu a furnizat dovezi științifice noi și nici nu a demonstrat că

în Land Oberösterreich se punea o problemă specifică, apărută după adoptarea Directivei 2001/18 și care necesita introducerea măsurii notificate. Considerând că nu erau îndeplinite condițiile definite la articolul 95 alineatul (5) CE, Comisia a respins cererea de derogare a Republicii Austria.

Procedura în fața Tribunalului și hotărârea atacată

9 Prin cererea depusă la grefa Tribunalului la 3 noiembrie 2003, Land Oberösterreich a introdus o acțiune având ca obiect anularea deciziei în litigiu. Această acțiune a fost înregistrată cu numărul T-366/03.

10 Prin cererea depusă la grefa Curții la 13 noiembrie 2003, Republica Austria a introdus o acțiune având de asemenea ca obiect anularea deciziei în litigiu. Această acțiune a fost înregistrată cu numărul C-492/03.

11 Prin Ordonanța Curții din 8 iunie 2004, cauza C-492/03 a fost trimisă Tribunalului. Această cauză a fost înregistrată cu numărul T-235/04.

12 Prin Decizia președintelui Camerei a patra a Tribunalului din 22 februarie 2005, după ascultarea părților, cauzele T-366/03 și T-235/04 au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii, în conformitate cu articolul 50 din Regulamentul de procedură al Tribunalului.

13 Prin hotărârea atacată, Tribunalul a considerat, în primul rând, că acțiunea introdusă de Land Oberösterreich este admisibilă. Tribunalul a apreciat că acest land era vizat în mod individual de decizia litigioasă, aceasta afectând un act al său și împiedicându-l să exercite astfel cum consideră de cuviință competențele proprii pe care i le conferă ordinea constituțională austriacă. De asemenea, Tribunalul a apreciat că Land Oberösterreich era vizat în mod direct de decizia menționată, în măsura în care, deși aceasta a fost adresată Republicii Austria, acest stat membru nu a exercitat nicio putere de apreciere în procesul comunicării sale către landul menționat.

14 În al doilea rând, Tribunalul a respins cele patru motive invocate de reclamante în felul următor.

15 În privința primului motiv, întemeiat pe încălcarea principiului contradictorialității, Tribunalul a considerat în special că raționamentul adoptat de Curte în Hotărârea din 20 martie 2003, Danemarca/Comisia (C-3/00, Rec., p. I-2643), pentru a justifica neaplicarea acestui principiu în cazul procedurii prevăzute la articolul 95 alineatul (4) CE poate fi transpus și în cazul procedurii prevăzute la alineatul (5) al aceluiași articol. Tribunalul a apreciat că și această din urmă procedură este declanșată la cererea unui stat membru care vizează aprobarea unor dispoziții naționale derogatorii de la o măsură de armonizare adoptată la nivel comunitar. Tribunalul a adăugat că cele două proceduri prevăzute la articolul 95 alineatele (4) și (5) CE sunt inițiate de către statul membru care face notificarea, acesta putându-se exprima cu privire la decizia a cărei adoptare o solicită, și că aceste proceduri trebuie încheiate cu rapiditate, în interesul statului membru care face notificarea și al bunei funcționări a pieței interne.

16 La punctele 41-44 din hotărârea atacată, Tribunalul a precizat:

„41 Contrar susținerilor reclamantelor, faptul că procedura prevăzută la articolul 95 alineatul (5) CE privește măsuri naționale aflate încă în stadiul de proiect nu

permite diferențierea acesteia de procedura prevăzută la alineatul (4) al aceluiași articol într-o asemenea măsură încât să se considere că principiul contradictorialității îi este aplicabil. În această privință, reclamantele nu pot susține în mod valabil că exigența celerității ar fi mai redusă în ceea ce privește examinarea unei măsuri naționale care nu a intrat încă în vigoare, astfel încât Comisia să poată cu ușurință să proroge termenul de șase luni prevăzut la articolul 95 alineatul (6) CE în scopul realizării unei dezbateri în contradictoriu.

42 În primul rând, acest argument este contrazis de modul în care este formulat articolul 95 alineatul (6) CE. Pe de o parte, acesta se aplică fără distincție cererilor de derogare privind măsuri naționale în vigoare, menționate la articolul 95 alineatul (4) CE, și cererilor privind măsuri aflate în stadiul de proiect, cărora li se aplică articolul 95 alineatul (5) CE. Pe de altă parte, facultatea de a proroga cu șase luni termenul pentru adoptarea deciziei, prevăzută la al treilea paragraf al acestei dispoziții, poate fi exercitată de Comisie doar în cazul în care complexitatea problemei ridicate impune acest lucru și dacă nu există niciun pericol pentru sănătatea umană. Rezultă, așadar, că articolul 95 alineatul (6) al treilea paragraf CE nu permite Comisiei să prelungească termenul pentru adoptarea deciziei cu șase luni doar cu scopul de a permite ca statul membru care a sesizat-o cu o cerere de derogare în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE să își prezinte poziția.

43 În al doilea rând, argumentul reclamantelor nu este conform structurii articolului 95 alineatul (5) CE. Împrejurarea că această dispoziție vizează o măsură națională care nu este încă în vigoare nu diminuează interesul de a obține rapid o decizie a Comisiei cu privire la cererea de derogare cu care este sesizată. Într-adevăr, încheierea rapidă a acestei proceduri a fost urmărită de autorii tratatului [CE] în scopul ocrotirii interesului statului membru solicitant de a cunoaște cu certitudine normele aplicabile, precum și în interesul bunei funcționări a pieței interne.

44 Cu privire la acest ultim aspect, trebuie subliniat faptul că, pentru a evita să se aducă atingere caracterului obligatoriu și aplicării uniforme a dreptului comunitar, ambele proceduri prevăzute la articolul 95 alineatele (4) și (5) CE

vizează să garanteze că niciun stat membru nu aplică o reglementare națională care derogă de la normele armonizate fără să fi obținut în prealabil aprobarea Comisiei. Or, din acest punct de vedere, regimul aplicabil măsurilor naționale notificate în temeiul articolului 95 alineatul (4) CE nu diferă în mod semnificativ de cel aplicabil măsurilor naționale aflate încă în stadiul de proiect și notificate în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE. Într-adevăr, în cadrul ambelor proceduri, măsurile în cauză sunt inaplicabile atât timp cât Comisia nu a luat o decizie cu privire la acordarea unei derogări. În cadrul articolului 95 alineatul (5) CE, această situație rezultă din natura însăși a măsurilor în cauză, aflate încă în stadiul de proiect. În ceea ce privește articolul 95 alineatul (4) CE, această situație rezultă din obiectul procedurii pe care acesta o stabilește. Într-adevăr, Curtea a amintit că măsurile privind apropierea actelor cu putere de lege și a actelor administrative referitoare la piața internă ar fi lipsite de efect dacă statele membre ar păstra facultatea de a aplica în mod unilateral o reglementare națională care derogă de la acestea. Prin urmare, un stat membru nu este autorizat să aplice dispozițiile naționale notificate în temeiul articolului 95 alineatul (4) CE decât după obținerea unei decizii a Comisiei [a se vedea, prin analogie cu procedura prevăzută la articolul 100a alineatul (4) din Tratatul CE, Hotărârea Curții din 17 mai 1994, Franța/Comisia, C-41/93, Rec., p. I-1829, punctele 29 și 30, și Hotărârea Curții din 1 iunie 1999, Kortas, C-319/97, Rec., p. I-3143, punctul 28]."

17 În ceea ce privește cel de al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea obligației de motivare, Tribunalul a constatat în special că argumentația Comisiei fusese dezvoltată în mod detaliat și circumstanțiat, permițând destinatarului deciziei în litigiu să cunoască motivele de fapt și de drept ale acesteia, iar Tribunalului să exercite controlul privind legalitatea.

18 În această privință, Tribunalul a adăugat la punctul 56 din hotărârea atacată:

„Într-adevăr, Comisia s-a bazat pe trei elemente principale pentru a respinge cererea Republicii Austria. Mai întâi, a constatat că acest stat membru nu demonstrase că măsura notificată era justificată din perspectiva unor dovezi științifice noi referitoare

la protecția mediului (considerentele 63-68 ale deciziei [în litigiu]). În plus, Comisia a considerat că măsura notificată nu era justificată de o problemă specifică Republicii Austria (considerentele 70 și 71 ale deciziei [în litigiu]). În sfârșit, Comisia a respins argumentele autorităților austriece care urmăreau să justifice măsurile naționale prin recurgerea la principiul precauției, estimând că acestea sunt prea generale și insuficient fundamentate (considerentele 72 și 73 ale deciziei [în litigiu])."

19 În ceea ce privește al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE, Tribunalul a apreciat la punctele 65-67 din hotărârea atacată:

„65 În decizia [în litigiu], Comisia a respins argumentele Republicii Austria care urmăreau să demonstreze existența unei probleme specifice, în sensul articolului 95 alineatul (5) CE, pe motiv că din notificare rezulta în mod clar faptul că mărimea redusă a exploatațiilor agricole, departe de a constitui un element specific al Land Oberösterreich, este o caracteristică comună, prezentă în toate statele membre. De asemenea, Comisia și-a însușit concluziile EFSA, în special pe cele conform cărora, pe de o parte, «dovezile științifice prezentate nu conțineau nicio informație nouă sau cu un caracter specific local privind consecințele asupra mediului sau asupra sănătății umane ale culturilor sau ale animalelor modificate genetic existente sau viitoare», și, pe de altă parte, nu a fost prezentat «niciun element științific care să demonstreze că această regiune din Austria [cuprindea] ecosisteme speciale sau excepționale, care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său sau pentru alte regiuni similare din Europa» (considerentele 70 și 71 ale deciziei [în litigiu]).

66 Trebuie să se constate că reclamantele nu au prezentat elemente probante care să permită punerea la îndoială a temeiniciei acestor aprecieri privind existența unei probleme specifice, ci s-au limitat la a sublinia mărimea redusă a exploatațiilor agricole și importanța agriculturii ecologice în Land Oberösterreich.

67 Mai precis, reclamantele nu au invocat elemente vizând să respingă concluziile EFSA conform cărora Republica Austria nu a demonstrat că teritoriul Land Oberösterreich conține ecosisteme speciale sau excepționale, care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său sau pentru alte regiuni similare din Europa. Fiind invitate, în cursul ședinței, să se pronunțe cu privire la amploarea problemei ridicate de OMG-uri pe teritoriul Land Oberösterreich, reclamantele nu au fost în măsură să indice nici măcar dacă fusese detectată prezența unor astfel de organisme. Reprezentanții Land Oberösterreich au precizat că adoptarea măsurii notificate a fost determinată de temerea de a suporta prezența OMG-urilor ca urmare a expirării anunțate a unui acord în temeiul căruia statele membre se angajaseră temporar să nu mai elibereze autorizații pentru aceste organisme. Astfel de considerații, prin caracterul lor de ordin general, nu pot infirma aprecierile concrete care figurează în decizia [în litigiu]."

20 La punctul 69 din hotărârea atacată, Tribunalul a precizat:

„Întrucât condițiile impuse la articolul 95 alineatul (5) CE sunt cumulative, este suficient ca doar una dintre acestea să nu fie îndeplinită pentru ca cererea de derogare să fie respinsă [...]. Întrucât reclamantele nu au reușit să demonstreze că una dintre condițiile impuse la articolul 95 alineatul (5) CE era îndeplinită, al treilea motiv trebuie respins ca nefondat, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la celelalte obiecții și argumente."

21 În ceea ce privește al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea principiului precauției, Tribunalul a constatat că un astfel de motiv este inoperant, în măsura în care Comisia fusese sesizată cu o cerere în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE și hotărâse că nu erau îndeplinite condițiile de aplicare a acestei dispoziții. Întrucât Tribunalul a constatat, după analizarea celui de al treilea motiv, că decizia în litigiu nu era greșită, acesta a considerat, la punctul 71 din hotărârea atacată, că singura opțiune a Comisiei era respingerea cererii cu care a fost sesizată.

Cu privire la recursuri

22 Prin Ordonanța președintelui Curții din 29 iunie 2006, cele două recursuri au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.

23 În sprijinul recursurilor formulate, Land Oberösterreich și Republica Austria invocă două motive de anulare, unul dintre ele fiind întemeiat, în esență, pe nerespectarea principiului contradictorialității, iar celălalt pe încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE.

Cu privire la motivul referitor la sfera de aplicare a principiului contradictorialității

Argumentele părților

24 Recurentele reproșează Tribunalului reluarea soluției adoptate de Curte în Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, în ceea ce privește articolul 95 alineatul (4) CE, și anume neaplicarea principiului contradictorialității, în condițiile în care prezenta cauză vizează alineatul (5) al acestui articol. Ar exista o diferență între o dispoziție națională, pentru care se cere o derogare în temeiul alineatului (4) al articolului menționat, respectiva dispoziție fiind deja în vigoare și, așadar, cel puțin potențial, prejudiciabilă pentru piața internă, și cea aflată încă în stadiul de proiect, pentru care se cere o derogare în temeiul alineatului (5) al aceluiași articol.

25 Pe de o parte, recurentele observă că, la punctul 44 din hotărârea atacată, Tribunalul face trimitere la o jurisprudență care privește articolul 100a din tratat. Recurentele

precizează că această dispoziție nu făcea distincție între menținerea dispozițiilor naționale existente și adoptarea de dispoziții naționale noi, pe când, de acum înainte, se realizează o astfel de distincție la alineatele (4) și (5) ale articolului 95 CE.

26 Pe de altă parte, recurentele subliniază că situația avută în vedere la articolul 95 alineatul (5) CE se deosebește de cea avută în vedere la alineatul (4) al acestui articol, în măsura în care, în ceea ce privește o măsură națională aflată în stadiu de proiect, interesul bunei funcționări a pieței interne nu impune în niciun fel o rapiditate specială a procedurii, astfel încât Comisia ar putea să proroge cu ușurință termenul de șase luni prevăzut la articolul 95 alineatul (6) CE și să realizeze o dezbatere în contradictoriu.

27 În replică, Comisia consideră că, făcând trimitere la jurisprudența citată la punctul 44 din hotărârea atacată, Tribunalul nu invocă decât un aspect al acestei jurisprudențe care privește alineatele (4) și (5) ale articolului 95 CE, și anume faptul că, în ambele cazuri vizate la aceste alineate, un stat membru nu poate deroga de la o măsură de armonizare fără autorizarea prealabilă a Comisiei. În plus, Comisia consideră că, chiar dacă o lege nu a depășit stadiul de proiect, poate exista un interes ca o clarificare să intervină cât mai repede posibil.

Aprecierea Curții

28 Potrivit articolului 95 CE, după adoptarea de măsuri privind apropierea legislațiilor statelor membre, acestea au obligația de notificare către Comisie, în vederea aprobării, a dispozițiilor naționale derogatorii de la măsurile respective. Alineatul (4) al acestui articol vizează cazul menținerii dispozițiilor naționale preexistente măsurilor de armonizare, iar alineatul (5) al aceluiași articol se referă la dispozițiile naționale derogatorii pe care statul membru dorește să le adopte.

29 Procedurile prevăzute la respectivul articol încep prin notificarea adresată de către statul membru Comisiei cu privire la dispozițiile naționale derogatorii, continuă cu o fază în cursul căreia Comisia efectuează o apreciere a elementelor dosarului menită să verifice dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute și se încheie prin decizia finală care autorizează sau interzice respectivele dispoziții naționale. Comisia trebuie să decidă doar după verificarea faptului că dispozițiile naționale nu constituie un mijloc de discriminare arbitrară sau o restricție disimulată în comerțul dintre statele membre (a se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia, C-512/99, Rec., p. I-845, punctul 44).

30 În plus, din jurisprudența Curții reiese că, date fiind caracteristicile specifice ale procedurii prevăzute la articolul 95 alineatul (4) CE, acesteia nu i se aplică principiul contradictorialității (Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 50).

31 În ceea ce privește procedura prevăzută la alineatul (5) al aceluiași articol, introducerea unor dispoziții naționale noi trebuie să se bazeze pe dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv apărute după adoptarea măsurii de armonizare (a se vedea în acest sens Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 57).

32 Cerința potrivit căreia trebuie prezentate dovezi științifice noi în sprijinul cererii poate, în această privință, să determine Comisia, în cadrul aprecierii sale privind temeinicia acestei cereri, să recurgă la experți externi pentru a obține avizul acestora cu privire la dovezile respective, aviz care va servi drept bază a deciziei finale.

33 Astfel, Comisia a admis că nu a fost în măsură, în speță, să aprecieze singură elementele științifice care figurează în Raportul Müller și a arătat că, prin urmare, a trebuit să solicite un aviz din partea EFSA înainte de a adopta decizia în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE.

34 Or, trebuie să se verifice dacă principiul contradictorialității ar fi trebuit aplicat într-un astfel de caz, după cum susțin recurentele, sau dacă, după cum s-a hotărât în cauza Danemarca/Comisia, citată anterior, principiul contradictorialității nu se aplică în cazul articolului 95 alineatul (4) CE.

35 În această privință, principiul contradictorialității, a cărui respectare este asigurată de către Curte, impune autorității publice să permită persoanelor interesate să își expună poziția înainte de a adopta o decizie care le vizează (Hotărârea din 10 iulie 2001, Ismeri Europa/Curtea de Conturi, C-315/99 P, Rec., p. I-5281, punctul 28, și Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 45).

36 Potrivit jurisprudenței Curții, principiul respectării dreptului la apărare, de care este strâns legat principiul contradictorialității, se aplică nu numai cetățenilor, ci și statelor membre. În privința acestora din urmă, acest principiu a fost recunoscut în cadrul unor proceduri declanșate de o instituție comunitară împotriva statului membru interesat (a se vedea în special Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 46). S-a stabilit că respectarea dreptului la apărare, în orice procedură declanșată împotriva unei persoane și susceptibilă de a conduce la un act cauzator de prejudiciu pentru aceasta, reprezintă un principiu fundamental al dreptului comunitar și trebuie asigurată chiar și în absența unei reglementări specifice (a se vedea în special Hotărârea din 12 februarie 1992, Țările de Jos și alții/Comisia, C-48/90 și C-66/90, Rec., p. I-565, punctul 44, Hotărârea din 5 octombrie 2000, Germania/Comisia, C-288/96, Rec., p. I-8237, punctul 99, și Hotărârea din 9 iunie 2005, Spania/Comisia, C-287/02, Rec., p. I-5093, punctul 37).

37 Cu toate acestea, mai întâi, nu reiese din cuprinsul articolului 95 alineatul (5) CE că există o obligație a Comisiei de a permite statului membru care efectuează notificarea să își expună poziția înainte de a lua decizia de aprobare sau de respingere a dispozițiilor naționale în cauză. Luând în considerare caracteristicile specifice ale acestei proceduri, autorii tratatului au prevăzut, la articolul 95 CE, doar

condițiile care trebuie îndeplinite pentru a obține o decizie a Comisiei, termenele în care aceasta din urmă trebuie să adopte decizia de aprobare sau de respingere, precum și eventualele prorogări ale termenului.

38 Apoi, procedura prevăzută la articolul 95 alineatul (5) CE, tot astfel precum cea prevăzută la alineatul (4) al aceluiași articol, de altfel, este inițiată, după cum s-a arătat la punctul 29 din prezenta hotărâre, nu de către o instituție comunitară sau națională, ci de către un stat membru, decizia Comisiei nefiind adoptată decât ca răspuns la această inițiativă. Prin cererea sa, statul membru are toată libertatea de a se exprima cu privire la dispozițiile naționale a căror introducere o solicită, după cum rezultă expres din articolul 95 alineatul (5) CE, care obligă statul membru să indice motivele care justifică cererea sa.

39 În plus, Comisia trebuie să fie în măsură, în termenele care îi sunt acordate, să obțină informațiile care se dovedesc a fi necesare, fără a fi obligată să permită statului membru care efectuează notificarea să își expună poziția înainte să adopte decizia [în ceea ce privește procedura prevăzută la articolul 95 alineatul (4) CE, care este supusă acelorași termene precum cele aplicabile în cazul procedurii prevăzute la alineatul (5) al aceluiași articol, a se vedea Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 48].

40 Trebuie subliniat că, potrivit articolului 95 alineatul (6) al doilea paragraf CE, dispozițiile de drept intern derogatorii se consideră aprobate în cazul în care Comisia nu se pronunță într-un anumit termen. În plus, potrivit celui de al treilea paragraf al aceluiași alineat, prorogarea acestui termen nu este posibilă atunci când problema nu este complexă și în caz de pericol pentru sănătatea umană.

41 Autorii tratatului au dorit ca, atât în interesul statului membru care efectuează notificarea, cât și în interesul bunei funcționări a pieței interne, procedura prevăzută la acest articol să fie încheiată cu rapiditate. Acest obiectiv ar fi dificil de conciliat cu o cerință care ar impune schimburi prelungite de informații și de argumente.

42 În cele din urmă, trebuie să se adauge că, menționând, la punctul 44 din hotărârea atacată, o jurisprudență referitoare la procedura prevăzută la articolul 100a alineatul (4) din tratat, Tribunalul a intenționat doar să sublinieze existența condiției care este impusă statului membru pentru a putea deroga de la o măsură de armonizare adoptată la nivel comunitar, și anume obligația de a obține în prealabil aprobarea Comisiei. Această condiție este menținută în cadrul dispozițiilor articolului 95 alineatele (4) și (5) CE, întrucât aceasta trebuie să fie îndeplinită atât de către statul membru care notifică o reglementare deja în vigoare în temeiul articolului 95 alineatul (4) CE, cât și de către cel care notifică un proiect de lege în temeiul alineatului (5) al aceluiași articol. Măsurile prevăzute la cele două alineate sunt, așadar, guvernate în această privință de aceleași principii, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 85 din concluzii.

43 În definitiv, ținând cont de caracteristicile specifice ale procedurii prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE, de similitudinile acestei proceduri cu cea prevăzută la alineatul (4) al acestui articol, precum și de scopul comun al acestor două alineate, care este acela de a permite statelor membre să obțină derogări de la măsurile de armonizare, nu trebuie adoptată o soluție diferită față de cea adoptată în ceea ce privește articolul 95 alineatul (4) CE. Prin urmare, Comisia nu este obligată să respecte principiul contradictorialității înainte de a decide în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE [a se vedea în acest sens, în privința articolului 95 alineatul (4) CE, Hotărârea Danemarca/Comisia, citată anterior, punctul 50].

44 Tribunalul a considerat, așadar, în mod întemeiat că principiul contradictorialității nu trebuie să se aplice în cazul procedurii prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE.

45 Prin urmare, motivul întemeiat pe nerespectarea principiului contradictorialității trebuie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea articolului 95 alineatul (5) CE

Argumentele părților

46 Recurentele arată, mai întâi, că hotărârea atacată nu analizează motivul întemeiat pe încălcarea tratatului decât din punctul de vedere al verificării condiției referitoare la existența unei probleme specifice și că, prin urmare, Tribunalul le-a încălcat dreptul de a fi ascultate.

47 Republica Austria adaugă că dovezile științifice noi constituie un element esențial al articolului 95 alineatul (5) CE și că, și în cadrul evaluării condiției referitoare la existența unei probleme specifice statului membru, chestiunea coexistenței culturilor modificate genetic și a culturilor naturale, insuficiența evaluării riscurilor, precum și principiul precauției nu ar fi trebuit eludate de către Tribunal. În opinia sa, Comisia nu a efectuat o analiză științifică integrală a riscurilor, nu a ținut cont nici de dreptul de a fi audiat și, în final, nu și-a îndeplinit obligația de motivare.

48 Recurentele critică apoi punctul 67 din hotărârea atacată, în măsura în care acesta întemeiază constatarea absenței, în speță, a unei probleme specifice în sensul articolului 95 alineatul (5) CE pe faptul că nu s-a dovedit că ar exista OMG-uri pe teritoriul Land Oberösterreich. Hotărârea atacată ar fi, în această privință, în contradicție cu obligația de a se baza pe un nivel de protecție ridicat atunci când sunt adoptate, în temeiul respectivului articol 95 CE, dispoziții în materie de sănătate, de securitate, de protecție a mediului și de protecție a consumatorilor.

49 Republica Austria adaugă că, interpretând într-un mod prea restrictiv condiţiile privind existenţa unei probleme specifice, evaluând insuficient riscurile, precum şi dovezile ştiinţifice noi şi neţinând cont de principiul precauţiei, Comisia şi Tribunalul au influenţat în mod determinant soluţia litigiului şi au adus atingere intereselor sale.

50 În răspunsul său, Comisia susţine că întrebarea dacă Tribunalul a efectuat o apreciere pertinentă a circumstanţelor cauzei supuse judecăţii urmăreşte să stabilească dacă acesta a săvârşit o încălcare a dreptului comunitar, iar nu o neregularitate procedurală determinată de o motivare insuficientă.

51 Comisia precizează că existenţa unor dovezi ştiinţifice noi şi protecţia mediului nu se numără printre condiţiile constitutive ale unei probleme specifice, ci sunt plasate la acelaşi nivel cu respectiva problemă, toate condiţiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE fiind cumulative. Prin urmare, Tribunalul a respins în mod întemeiat acţiunea după ce a constatat neîndeplinirea condiţiei privind existenţa unei probleme specifice.

52 În ceea ce priveşte principiul precauţiei, Comisia susţine că, la punctul 71 din hotărârea atacată, Tribunalul a explicat în mod întemeiat care sunt raţiunile care au determinat respingerea motivului bazat pe încălcarea unui astfel de principiu şi că Republica Austria nu a contestat această parte a hotărârii, cel puţin nu în mod explicit şi detaliat.

53 Tot în opinia Comisiei, consideraţiile privind pretinsele omisiuni ale Comisiei în procedura de analizare a cererii, precum şi argumentele referitoare la principiul respectării dreptului la apărare nu sunt utile pentru a răspunde la întrebarea dacă hotărârea atacată este viciată de o eroare de drept. În ceea ce priveşte respectarea dreptului la apărare, argumentaţia dezvoltată în această privinţă ar fi inadmisibilă, întrucât nu este susţinută de elemente de probă, şi, în orice caz, ar fi vădit nefondată,

în măsura în care dreptul la apărare al Republicii Austria nu a fost limitat în niciun fel în cursul procedurii în fața Tribunalului.

54 În final, recurentele consideră că viciul de procedură pe care l-au invocat se bazează pe o eroare de apreciere și, prin urmare, reprezintă totodată un motiv întemeiat pe încălcarea dreptului comunitar. În opinia acestora, termenul „specific" nu trebuie considerat ca fiind sinonim cu termenul „unic". Problemele avute în vedere la articolul 95 alineatul (5) CE ar trebui înțelese ca fiind probleme speciale, dar în niciun caz ca fiind probleme unice, care ar fi caracteristice unui singur stat membru sau unei singure regiuni. Recurentele consideră că, interpretând greșit semnificația termenului „specific", Tribunalul a omis în mod eronat să analizeze celelalte condiții prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE și a încălcat, în această privință, dreptul comunitar.

55 În răspunsul său, Comisia susține că Tribunalul nu trebuia nicidecum să analizeze în detaliu condiția referitoare la existența unei probleme specifice și consideră că recurentele nu și-au îndeplinit obligația de a aduce probe care le revine în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE, în măsura în care s-au limitat la a-și întemeia argumentația pe dimensiunile mici ale exploatațiilor agricole și pe importanța agriculturii ecologice. În opinia Comisiei, existența unui ecosistem special sau excepțional, care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate în temeiul Directivei 2001/18 pentru alte regiuni similare din Europa, este cea care, în cadrul unei probleme specifice, justifică derogarea de la această directivă. Or, Comisia arată că recurentele nu au adus dovada necesară în această privință.

Aprecierea Curții

56 Mai întâi, trebuie arătat că legalitatea măsurilor naționale notificate în temeiul articolului 95 alineatul (5) CE este strâns legată de aprecierea dovezilor științifice prezentate de statul membru care a efectuat notificarea.

57 Într-adevăr, respectiva dispoziție impune ca introducerea unor dispoziții de drept intern care derogă de la o măsură de armonizare să fie întemeiată pe dovezi științifice noi referitoare la protecția mediului ambiant ori a mediului de lucru, să fie necesară din cauza unei probleme specifice statului membru respectiv, care apare după adoptarea măsurii de armonizare, și ca dispozițiile avute în vedere, precum și motivele adoptării lor să fie notificate Comisiei (Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia, citată anterior, punctul 80).

58 Aceste condiții au un caracter cumulativ și trebuie, prin urmare, să fie toate îndeplinite, sub sancțiunea respingerii de către Comisie a dispozițiilor de drept intern derogatorii (a se vedea Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia, citată anterior, punctul 81).

59 În această privință, trebuie arătat că respectivul caracter cumulativ nu a fost contestat, în speță, de către părți.

60 Apoi, în recursurile lor, recurentele au contestat hotărârea atacată în special în măsura în care Tribunalul a respins argumentele acestora referitoare la aprecierile făcute de Comisie cu privire la condiția legată de existența unei probleme specifice a statului membru care a efectuat notificarea.

61 Într-adevăr, la punctele 66 și 67 din hotărârea atacată, Tribunalul a considerat că reclamantele nu prezentaseră elemente probante care să permită punerea la îndoială a temeiniciei acestor aprecieri și se limitaseră la a sublinia mărimea redusă a exploatațiilor agricole, precum și importanța agriculturii ecologice în Land Oberösterreich. Tribunalul a adăugat în special că reclamantele nu au invocat elemente care să conteste concluziile EFSA conform cărora Republica Austria nu a demonstrat că teritoriul ce aparține Land Oberösterreich conține ecosisteme speciale sau excepționale, care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său sau pentru alte regiuni similare din Europa. În opinia Tribunalului, considerațiile avansate de reclamante, prin caracterul lor de ordin general, nu pot infirma aprecierile concrete care figurează în decizia în litigiu.

62 În această decizie, Comisia a apreciat că Republica Austria nu demonstrase că pe teritoriul aparținând Land Oberösterreich exista o problemă specifică, în sensul articolului 95 alineatul (5) CE, apărută după adoptarea Directivei 2001/18.

63 Această decizie urma avizului EFSA, care a constatat absența unor dovezi științifice care să demonstreze existența unei probleme specifice. Această agenție a considerat că nu a fost prezentat niciun element științific de natură să dovedească existența unor ecosisteme speciale sau excepționale, care necesită o evaluare a riscurilor distinctă de cele efectuate pentru Austria în ansamblul său sau pentru alte regiuni similare din Europa. Această agenție a conchis că Raportul Müller nu furniza nicio informație nouă care să invalideze dispozițiile Directivei 2001/18.

64 În această privință, Tribunalul nu pare să fi săvârșit o eroare de drept atunci când a amintit faptul că Comisia a luat în considerare concluziile EFSA referitoare la absența dovezilor științifice care să demonstreze existența unei probleme specifice.

65 Pe de altă parte, contrar susținerilor recurentelor, Tribunalul nu a interpretat greșit sensul termenului „specific" avut în vedere la articolul 95 alineatul (5) CE, dat fiind că nu a considerat că, pentru a fi îndeplinite condițiile prevăzute în dispoziția menționată, trebuia demonstrată doar existența unei probleme „unice", noțiune mai restrictivă decât cea de problemă „specifică".

66 În această privință, în hotărârea atacată, Tribunalul a reluat concluziile Comisiei, precum și pe cele ale EFSA, pentru a arăta că Republica Austria nu prezentase niciun element științific de natură să dovedească mai ales existența unor ecosisteme „speciale".

67 În versiunea germană a deciziei în litigiu, care este cea autentică, se face referire la „ungewöhnliches Ökosystem", iar în avizul EFSA, redactat în engleză, se face referire la „unusual ecosystems", ceea ce lipseşte de orice semnificaţie termenii „einzigartiges" şi „unique" care figurează în versiunea germană a deciziei în litigiu şi, respectiv, în avizul EFSA.

68 Trebuie adăugat că nu reiese nici că Tribunalul a comis o eroare de drept atunci când a considerat că recurentele nu au prezentat elemente probante care să permită punerea la îndoială a temeiniciei aprecierilor referitoare la absenţa de dovezi ştiinţifice care să demonstreze existenţa unei probleme specifice şi, prin urmare, că una dintre condiţiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE nu fusese îndeplinită.

69 În final, reiese din jurisprudenţă că, din moment ce condiţiile prevăzute la articolul 95 alineatul (5) CE au un caracter cumulativ, nu trebuie analizate toate condiţiile respective dacă se constată că una dintre ele nu este îndeplinită (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 ianuarie 2003, Germania/Comisia, citată anterior, punctul 88).

70 Prin urmare, după ce a considerat că nu era îndeplinită condiţia referitoare la existenţa unei probleme specifice a statului membru, Tribunalul a respins în mod întemeiat acţiunile fără a mai verifica dacă celelalte condiţii erau îndeplinite.

71 În consecinţă, argumentele recurentelor referitoare la faptul că Tribunalul s-a limitat la a analiza condiţia legată de existenţa unei probleme specifice a statului membru, precum şi cele referitoare la dreptul de a fi audiat, la obligaţia de motivare şi la dreptul la apărare nu sunt fondate.

72 În aceste condiții, trebuie să se considere că, respingând acțiunile, Tribunalul nu a încălcat articolul 95 alineatul (5) CE.

73 Prin urmare, al doilea motiv al recurentelor nu este fondat, iar recursurile trebuie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

74 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Land Oberösterreich și a Republicii Austria la plata cheltuielilor de judecată, iar acestea din urmă au căzut în pretenții, se impune obligarea acestora la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară și hotărăște:

1) Respinge recursurile.

2) Obligă Land Oberösterreich și Republica Austria la plata cheltuielilor de judecată.

Semnături